

DÜN DİYE BİR ŞEY

Durmuş Beyazıt

- Hayat budur, hayat şudur... Ama... Neyse ne! Milyonlarca insan, milyonlarca rol... Klişeler, laflar, bakış açıları, ıvırolojiler... Aşklar, üstünlükler, rakibini yenmek, kızı kurtarıp kendine eş etmek... Hatta çirkinleşmek bile... Elbette, tek başına muvaffakiyetleri, başarısızlıkları, hak tanımayışları kapsayan bir şey değildir... Bana göre ifade ediş, kelime, kavram... Siz ne dersiniz deyin. Anlamlarla örülen bir dünya, anlamalarla yıkılan bir dünya... Olanlar, olmayanlar, olmayabilecekler... vs.

Yazar dünü böyle anlatmaktaydı ve dün denilen şey, hayatımızın içinde bir yerdeydi. Nasıl böyle kalabiliyorlar. Odamdaydım, zayıf bir ışık sızıyor içeriye, güneş ışığı. Sabahın ilk ışıkları. Duvarların emdiği ışık, içini boşalttığı ışık, ey ışık! Jurnal okudum tüm gece, buram buram kelime kokuyor. Orada anlam var, mis gibi, amber gibi. Sedire çıktı, uzandı, bir uyudu bir uyandı, kediydi bu. Latife diyor ona, önceki kedisine hiç mi hiç benzemiyor. İzahatlarda bulunuyor telefonda, konu, kedi konusu. Her şey konuya uygun. Ben tam o esnada cümlesini, ağdasız cümlesini yarıda kesiyorum, iyi mi! ve sesleniyorum. Sahi, Emel'e bugün mü seslendim, seslendim mi? Aklımda yoksa Emel mi var, saat kaçtı, asırlarca saat kaçtı, asırlar evvelinden mi gelip yerleşmişti bu muhayyile, sanki ben mi var ettim de yaşıyordum. Tuhaf! Ve sanki ses, asırlarca evveline ait bir sestir, nasıl olur! Altı üstü hikâyeye dedim, ne olacak. Ses olsa ne, olmasa ne! Sesle ya da sessiz, bir dünya yaratamaz mıydı insanoğlu? Kan, damar, sinir sisteminden müteşekkil insanın o sesi olmadan hikaye yaratılamaz mı, yani bir kahraman, sadece kahramanlığı ile, illa da bir cismi olmadan yer alamaz mıydı? Çok öncesi, asırlarca öncesi, dünden bugüne nüksetmiş de anlatılmak istenmiş olamaz mıydı? Gayet tabii. O hikâyeye, bu hikâyeydi. İnandıkça her bir şey, bir araya geliyor, bir ruh kazanıyordu. Daha net!

Bilirsiniz, bir cümle ile başlayıp bir cümle ile biter hikâye... Ve örneklerle... Yüzlerce binlerce... Yeter mi? Ve bilirsiniz ki girişler olur hikâyelerde! Öyle ya da böyle... Bunu 10 yıl önce yazamazdım dersiniz. Sonra ikinci serinlikleri, yaz akşamları... Bunun ne kadarı aşk, ne kadarı değil, bilinmez o anda. Eylül, ekim, kasım, aralık... sıralanır durur, hızla... Ama nereye doğru! Bakarsınız bir son vardır devamında, bakarsınız bir başlangıç... Ve inanırız, inançlarımız olur. Ya esinlenme? Bilginin dışına çıkmak mıydı, ne? Onlar da olur. Kimimizi istikbale taşır, kimimizi taşımaz. Gelir dersiniz, beklediğim gelir, gelecek, gelmeli... Zorlukla beraber kolaylık, izzetinefis, insanlar, hayvanlar, eşya... dünyanın boşluğu içindedir hepsi. Dünya döner durur, bir kere daha, bir kere daha. Mesela Miço vardır orada, her satırda söz edilir, ejderha vardır, savaşır savaşır ölmez. Ölsün mü? Tabii ki... Ama kaçır, kurtulur kendiliğinden. Manyak bir şeydir kurtuluş! Allah aşkına o ne biçim kaçış dersiniz, beğenmeyiverirsiniz. Ve tarafınız... maalesef göz yummaktır tarafgirlik. *Er Ryan'ı Kurtarmak*, insanı sayıdan ibaret gören yapım. Ya ne! Baksana insanlık nasıl da bıkmış ölmekten öldürmekten, kaçışları, geriye çekilişleri, “Nasıl olur bu?” diyerek izler, izler, izlersiniz. Ya o, nedir elindeki! Silah mı! Hayır. Bu, bu... bu da hiç olamaz, karanlıkta kalış mı hayır, bilgi var dersiniz, bilimsel bilgi! O da değildir. Ve sonra... “İşte bu!” dersiniz, “Ne güzel uykuymuş!” ve o uyku, çağın uykusu, benim uykum. Düндür o.

Onca sene, onca gün, onca saat, dakika, saniye... Ve onlarca binlerce asır... Peki, bunların hepsi nice oldu? Hiç! Atinalı Timon'un ya da Jül Sezar'ın beşinci perdesine ne demeli! O da vardır. Yahya Kemaller, “Sessiz Gemi”ler, “Süleymaniye”ler, “Rintlerin Akşam”ları... Okudunuzsa bilirsiniz, orda öyle bir sabah vardır, öyle bir akşam, hiç sormayın... Ve tevekkülü, teslimiyeti, içinde bulursunuz ve başka duyguları... Hissediş, pişmanlık, tövbe, sonra galeyana geliş... Hangi savaşçı bu duygularla boy ölçüşebilir ki. Avunmak değildir, kesinlikle değildir. Niçin? Şiirsiz, sözsüz, pasajsız olmaz, olamaz medeniyet. Örnek değildir çünkü o. Örnekten ibaret, örnekten beter, örnekten daha yorucu, ne var! Gençlerin gösterdiği alaka, dinledikleri müzik, çeviriler, kitaplar bir tarafa... Ya Cevdet'in fikri? Hani o kız kaçırın Cevdet! Ya araba vapuru, trolleybüs... değerler, hükümler, inanç grupları, fikir grupları. Bunlar da vardır dünyamızda. Ve artık... Dünyanın neresinde ne olursa (olsun) hayat kendi müziğiyle, kendi resmiyle en önemlisi de kendisi olarak başlıyor. Dünsüz, bugünsüz, yarınsız yoktan var olan ne var çevrenizde! Başlangıçlar devam edişler, “son”lar... Tevekkülü, teslimiyeti içinde bulunduran daha ne varsa... Ben çoğu zaman anlamazdım, neydi son an, son neşe, son insan... Küçük insanlar küçük iştahlar doğurur, büyük insanlar büyük iştahlar¹... doğruymuş. Bunların dışında... “Aydınlar ve Sosyal Meseleler”e başlarken... Ve muhayyilemizdekileri kelimeleştirmek mi istemiştiniz, yanaşın bu yana. Yapracık'ta otururken okumuştum bu sarı kapaklı kitabı. Şimdi, (bu yıl) “Erol Güngör Külliyyatı” içinde yer almayan bu toplama yazıları. Bir taraftan toz giriyordu belediye otobüsünün

¹ Bu tabir, Cemil Meriç'ten alınmıştır.

içine bir taraftan şiddetli sesler. Yıldızlar arkamda kalıyordu, otobüs durmadan gidiyordu. Otobüsünün en arka koltuğundan seyrediyordum, uçuşan yıldızları, yıldızların küçülüşünü ve şeyleri. Vakit geç vakitti, bırakamıyordum, ayrılamıyordum bu dostluktan. Dedim ki bu adam bu sözleri ta, 30'lu 40'lı yaşlarda nasıl da ölçerek söylemiş. Başını birden kaldırdı bana bakarak not aldı, not aldı, her an yine not alıyordu. Bir rüyada iken yaşanabilir miydi, bir rüyada iken, ölünebilir miydi, asla! Hasılı, tam 115 saat, 48 dakikada bitirmiştim. Ah o sayfaların neşidesi, ışığı...

Ve babaannem, dedem, evin diğer büyükleri... Anlamak, anlatmakmış, anlatınca anlamaya başlıyorum dünü. A hayatı, B hayatı diye bir hayat çeşidi yok. Onlar da anlıyorlardı ve anlatıp gittiler, kendi hayatlarını, kendi kaderlerini... Seferberliği ve eşkıyalarını... Asker kaçaklarını, çulhacıları, ipsizleri. Anneme göre hayat örneklerden ibaretti, güzel örneklerden... Dünyada doğru dürüst yaşayan insanların yanında bir de doğru dürüst yaşamayan insanlar vardı. "İman, sarılıştır, en çok da akidelere." Hayata sıkı sıkıya bağlı olmak, yaşama sevinci ile izah edilir, yaşama sevinciyle izah edildiyse bir kere (...) ve ve ve!.. Serin bir yaz gününde kıldık namazını babaannemin, akşamüzeri toprağa verdik. Bazı şeyler anlama sahip olduğu için bilinir, anlamı hiç değişmez. Ona göre ben her şeyi ağırdan alıyordum. Evet, her şeyi ağırdan alanların başında ben geliyorum. Doğru. Sürekli hayat devridaim içindeydi sanki! Bir can sıkıntısı, bir neşe, bir can sıkıntısı bir neşe ve kesinlikle aralarında bir fark yoktu bu ikisinin. Ya da başka bir cümle: Bir Emel'i anlatıyordum bir cemiyeti, bir Emel'i anlatıyordum bir cemiyeti, ben ikisinin arasında yer alıyordum. Âşık olmak, merkezden bazen de Nctbey'den kalkan X otobüsüne binmekti, bindikten sonra etrafı seyretmek gibiydi, âşık olmamak ise bu otobüsü kaçırmaktı. Hangisi daha cazip? Cazip, yani ölümcül. Daha da kötüsü, bunun gibi birçok esatire/anlatıya/inanışa inan(dırıl)mıştık o yaşlarda. Edilgen hâl. Aşkın yaratıcısı sen değilsin ki! Karşı taraf, karşı taraf, kem taraf... Karşı taraf denilen, bir taraf vardır her zaman unutmayın. Esasında sevgili güzellikten kaynaklanmaz. Hangi güzellik akla hitap eder ki! Kaldı ki güzellik güvensizlik yaratır. Eskiler aşkı ikiye ayırıyor. Mecazi dedikleri aşk, tam tamına görme duygusu, tatma ve dokunma duyusudur. Bu birincisine x diyelim. Fiziğe, kimyaya aldırış etmezliği yoktur, görünürlüğü vardır, güneş ışıklarından etkilenmez. Özellikle erkek, gençtir, yaşı uygundur sevmeye. Türk edebiyatında çok örneği var. Bilhassa modern devir örneklerinde. İkinci tür aşk bir bilinmeyenle anlatılır, diğerinden büyük büyük farklarla ayrılırlar. Değer verdikçe ortaya çıkar. Yani aşka en çok benzeyen aştır bu ikincisi. Ama girmeyeceğim bu konuya ve başka şeylere! Evet! Artık girilmemeli bu konuya.

Başka şeyler... Belki de kelimelerle anlatılmayacak kadar yoktular. Bir kere inanıldı mı bilgi olmaktan çıkıyor, bir anlayış olarak kalıyorlar. "Başka şeyler" in doğası bu. Böylelikle varlık kazanıyor vehimlerimizde. Aynen zaman

gibi. Zaman da olmayan bir şeydi ama anlatılabiliyordu. Nasıl olsa durur, hevesini alır, ona uzaktan baktığımızda anlardık güzelliğini... Ama ah insan, zamana teslim oluyor, en çok da karşı tarafa inandığında... Ben Emel'i tanıdığımda işin başındaydık daha. Yanına vardım, o, zaman denen şeyin ne demek olduğunu biliyor ama bahsedemiyordu. Bedbahttı, her şeyi elinden alınmıştı, biçareydi. Gibi, gibi... Tabi ona göre bunlar doğru değil. Hiç de böyle değil çerçeve. Sonra... Ah sonra... Seni kara yağız, seni yeni yetme oğlan, ne oldu, neler oldu! Yağmur başlarken oldu. Sen geldin, şemsiyeni kapattın. Hâlbuki orada, o hikâyedeki kişilerden biri olmamak varken, o hikâyeden hızla uzaklaşma ihtimali varken, gerekirken, apaçıkken, sarıhken... Seni deli! Elbette anlıyorum ve anlatabiliyorum. Düzmece yok, sahtelik yok, yalan yok, bu gönül eğlencesi unutulup kaybolacak, toprak olacak, element olacak. Bunun aksine aşkı sürekli canlı tutan şey, inanç... O sokak, o binalar, o kaldırım taşları... Unutabilecekken unutmamak... Mart iki bin sekiz, bir okul bahçesi... Kader denilen şeye iyice yaklaşıyorum, ateş var orada, evet, sadece ateş. Ateş ve diğer kızgınlıklar... Ama artık bütün bunların üzerinde durmak gerekmiyor. Vazgeçiyorum. Elbette, aşk, kendi kendime açtığım, karşı bir savaştı.

- Bendim korkak, bendim gözlerinde ışığı olmayan, gözbebekleri ışık gibi parlamayan. Öyleymiş. Söyleyemeyen, söz etmeyen bendim öyle mi, konuyu açmayan Allah'a, kedere ve sevince dair konuları?

- "Evet." dedi.

- "Yuhlar, olsun." Olsundu tabii.

- "Evet..." Gözlerinde biriken nefret değildi, başka şeydi. Belli ki. Tünelin altında geçerken telefon çekmez, kesilir, kaybolur silikleşir. Cama düşer damlalar, silikleşir görüntü, içerisi dışarısından çizgi gibi ayrılır... Mutfaktasın, dolabın kapağını açtın kapadın. Yok bir şey, dedin, haydi, markete, bir şeyler alalım dedin. Alırken düşürdün elindekileri, eğildin, topladın, görevli geldi falan, bir sürü ince ayrıntı. Başka bir gün başka bir yerdesin. Üst geçitte... Yürüyorsun arkadaşınla, okuldan arkadaşınla... Gerçekten öyle! Fotoğrafını düşürüyorsun hem de yeni çektilirilmiş fotoğrafını. Ve yeni aldığın kahverengi bir gömleğin fiyatından söz ediyorsun, oysa sen diye fısıldasan... Dışarıda bir havuz var, havuza düşen çocuklar, biten gün, darmadağın olan gün, kara gün, ak gün... Üç konu başlığı vardı, nasıl budalaca, gaddarca ve nasıl üslupsuzca... Olsun, dert bu dert değil! Yalnızlık fazlalıkları atmaktır, fazlalıktan geriye kalanı almak. Geriye kalanı, yani seni... Bu söz ona söylenmişti, onun için söylenmişti. A konusu (...) B konusu (...) C konusu (...).Günlük konular tabii... Bence A, bize göre değil, hem de hiç değil. B de değil. C için fazlasıyla cıkkk. İstedığımız şey, biraz cık dil, konuşma dili, altı üstü iletişim dili... çok şey mi! Hani şubatın bilmem kaçındı, kırmızı bir gül verilmiştir maşuka âşık tarafından. Kalbini sıcak bir duygu yalayıp geçmiştir. Hem de bir deste gül, taksi durağının az yukarısı. Ve Bahçeli'dir orası, parklarında bahçelerinde oturulan? Yürümüşlerdir, kelimeler sıralandıkça sıralanmıştır, şuh bir masalın içerisinde her şey. İşyeriniz

uzakta mı, ne hoş. “Gittim” ben tamam. Ooo, dur, böyle gitme Ee, ne varmış! Edebiyattan, yeni türlerden konuşalım... İlmin ışığından... Ananın sağlığından... Sahi nasıl, validen, “zalım valiade”n?

Madem birinci sene yanlışlık senesi, ikinci sene yanlışlık senesi, ya üçüncü sene?

- Benden beklediğini ben verebilirim. Ne ise açık konuş. Benim üzüntülerim benim sevinçlerim benim, benim... Benimle beraber derbentler, dar geçitler... Ee, üzüntü, sevinç... Üzüntü ve sevinçlerimizi bu işe karıştırmama. ...

- Evet!..

(Eee)'ye gelince: O yine gidecek, gittikten sonra aynı derde, aynı kedere böyle sarılacak, gene böyle... Gark olacak... Belki yeni bir hesap açacak. Oysa bu âleme aitsin sen, bu şehre, bu hikâyeye. Ne olacak, ne olacak! Olacak mı? 5 sene sonra 10 sene sonra, ya 20 sene sonra? Akıllım.

Günler, haftalar, aylar geçti. Artık zaman böyle anlatılabiliyordu, siz hepiniz, yani insanlar, yine de onu sevdiniz. Sevdiniz değil mi? Zaman için “mademki öyle!” dediniz, dediniz değil mi! Devam ettiniz, söz ettiniz, naz ettiniz... Ve daha başka şeyler... İnsanlar genellikle böyledir, sevmezler. Sevmezler ama ilgileri aynı, benzerlikleri aynıdır. Günler, haftalar art ardına sıralandı. Ve daha kaç yıl, kaç asır... Düşünün, bunlarla neler neler yapmaz ki insan! Yetinmek faziletten uzaklaşmak, yetinmek dinin tarafından uzaklaşmak, yetinmek, ilmin anasından uzaklaşmak değil miydi hani! Üçü de aynı, üçü de terkinin parçaları. İçimde bir ham madde vardı ve oraya oraya, çekiçler indiriyor, yonttukça yontuyordum. Yüzlercesi, binlercesi ile... Çılgınlık resmen!

- Emel, dedim. Emel...

- Efendim. Neler oluyor sana. Derken arkası bana dönük olan/olmayan yüzü, unuttuğu bir şeyi hatırlar gibi, iki kez tekrar etti. Akıllı bir işle meşgulse böyle olur ve yüzü de. Tam da böyle olur.

- Saçlarını iki örgü, yapman ne iyi, dedim. Gülmisal de yapar, bilir.

- Hatta, dedim, devam etmedim. Devam et ya da etme demedi.

Her şey, asırlarca öteye kayıyor, gitgide uzaklaşıyor, ama bakın asırlarca öteye diyorum. Bir boşluğa doğru unuttura unuttura gidişten söz ediyorum... İnce bir el, ince parmaklar, bunlara yaraşır özellikte omuzlar, dudaklar, aşağıya doğru düşüşü, açılığı, birleşisi, sınırsız bir boşluk içinde kaybolup gidiyorlar. Oradalar ama karanlık gibi oradalar, şekilsiz, görüntüsüz oradalar. Her unutuş, böyle mi? Emel gitmişti hem de o günün akşamı gitmişti. Geç vakit, 3 trenini beklemeden. Üstünden aylar geçti, geçer elbet. Sonra Emel bir kez daha gitti geldi, gitti geldi. Kafa tutuyor dünyaya, kâinattaki bütün kavuşmalara. Seni anlamak için bütün kadınları anlamak gerek, teker teker. Hele fiziği, dinler ta-

rihini, dünya edebiyatını, sayıların ilmini, parapsikolojiyi vs... Hz. Havva, Hz. Meryem, Messalina, Züleyha gibi örneklerden başlayarak. SOS'lar geçiyordu cümlelerinde, onları da... Güliwerler, Will gibi benzerlikleri de. Aştan söz ediyordun ve türevlerinden, prensesler gibi sefa sürmüştün. Aşk aslında beni yerden göğe çıkardı, aşk aslında beni gökten yere indirdi, ayaklarım zemine basar oldu vs. diyordun. Nice nice cümlelerle... Ama, arka plan bomboş. Bunlardan birkaçı, konu cümlesidir. Sonra... Sonrası can sıkıntısı... Her yaşın kendine mahsus can sıkıntısı... Ve her yaşın görüşü, anlayışı, savunma biçimi... Klasik mi klasik savunmalar işte... Ergen tavırları kadar küçük...

Vakit geceydi. Zavallı gece, o talihle, o kaybetmişlikle ve o renksizlikle ilk günden bugüne, milyarlarca kez hep aynı olan gece... Eveet, yeni gelmiştik, geç gelmiştik, sonuçta gelmiştik. Günün yorgunluğunu daha üzerimizden atamamıştık. Şu karşıdaki orman, kayalar, yanındaki yamaçlık, azar azar kıvrılan oradaki bir ırmak, göller, denizler vs. hepsi de karanlığın karşısında ne kadar da zavallılar. Ve mevsim sonbahardır, yapraklar daha bir sararıyor, meyveler dallarda bir bir eksiliyordur. İlk gençlik yılları ya da son gençlikte olmalı... Bir olay patlak vermiştir veya bir desise. O yaşlarda yalnız ah edişler yalnız ağlayışlar değil, trajik şeyler de vardır hayatta. Damarlarımızda kan akar. Ortalık karışmış, koşuşturmuştur birileri, büyükler araya girmiş, çekip çevirmeye, yerlerine koymaya çalışmıştır unsurları... Nihayetinde yatışmıştır ortalık... İçinizi ılık bir duygu sarmıştır, acizlikten çok çok uzak. Tekrar gece olmuştur, sonra tekrar sabah... Dün orda durur, bir çöl gibi sessizdir. Eliniz uzanıverirmiştir, denize atılan taşlar gibi yerden bir taş alıp atmışsınızdır oraya, suyu bozan, sessizliği bozan şey, o taştır. Düne minnet duyduğunuz oranda yanılır, yanılır, yanılırsınız... Yani asıl, din değildir afyon, dündür.

Neyse...

En çok kimi beklerdiniz hem de kaç kere! Beklerdiniz değil mi? hatta kurs devam ederken, kurs bittikten sonra... Otomobiller gelip geçer, otobüsler geçer. Her şey çevresinde toplanır dünyanın. Yapmak yıkmak, yapmak yıkmak ve bir daha yapmak üzerinedir her hareket. Yıllar geçer, bir daha geçer. Ve gece yine olur... Yıldızlar açıktadır. Boş, bomboştur içleri. Hemen başlarsınız İstanbul'un yıldızlarıyla karşılaştırmaya. Güzelin yoksa anlayamazsın bunu, güzelin yoksa şiirin olmaz ve gazelin kasiden mesnevin... Sokakların, meydanların, panayırların yoksa romanın olmaz. İyice yorulduğunu farz edelim. Ya da can sıkıntısından başım ağrıyordur. Can sıkıntısının yerine başka ne konabilir ki. Hem konsa ne olacaktı! İlk günlerin gülümseyişi ilk günlerin sevilmesi, peyda mı olacaktı! Emel hangi duayı etmemişti, hangi niyazda bulunmamıştı acaba. Niye yeterince istemedim, diyordu. Emel demişken (girelim konuya) onu gözümde büyüten, onu arşa yükselten neydi? Ama dünde kalan, ama dünde kalmayan... Alelade olan, olmayan... Ve "ama"ları! Kadınları dinlemezsen kadınlar dinlemez, altın kural budur. Ama dur, çekmecenin gözüne bak, on-

lardan daha ne kadar var bir bilsen, daha ne kadar... Baygın bir his yayılıyor, vurdumduymazlık yayılıyor etrafa, o odadan bu odaya geçiyor kadınlık, dişlik, restleşme. Çekmeceler, vitrinler, dolaplar... Gelgeç, vefasız ya da ayran gönüllü kimseler gibi. O olmasa yüzünüz, renklendiricileriniz, yakanızın açıklığı, kol düğmeleriniz, eksiklikler, saçlarınız, darmadağınıklığı, çantanızın bomboşluğu, gerdanız, bilekleriniz... Bir sürü ayrıntılar... Ve sürekli karşılaştırma, sürekli sınıflama, üstünlük en üstünlük hâlleri... Riyanın kapattığı gerçeklik, bu mu?

“Seninleyken” diye başlayan cümlelerinde genellikle şunlara rastladım. Sevdiğimiz zamanlar, sevmediğimiz zamanlar... Kullandığımız duygular, kullanmadığımız duygular, ne bileyim işte, zaman olarak günler, aylar, yüzyıllar, sonraki yüzyıllar... Örneğin sevdiklerimiz, sevmediklerimiz, söz konusu edilmeler/edilmemeler... Kelimeleri döke döke konuştuklarımız... Konu özetleri... Çocukluk, gençlik, yaşlılık üzerine başlıklar... Her şeyin en iyisi, en güzeli en uygun şekli... İnanması, güvenmesi, güvendirmesi... Sınıfımız, nisan yağmurlarının ıslattığı sokak... Elim kolum bağlıyken sevmelerim, ateşler içinde olmam! Çaresizlik, donukluk tam da bu. Hani yağmurlu yağmursuz günler, yağmurlu yağmursuz günler kadar, neşeli ve neşesiz zamanlar... Ve şemsiyeli şemsiyesiz insanlar, onların kendilerini dışarı atmaları var ya, ama benim her defasında bekleyişlerim... Onlar oradadır, onlar orada değildir, başkaları başka yerdedir/değillerdir. Zihinlerinde gerçek, zihinlerinde yalan hepsiyle iç içe... İnanırsın, mütalaa böyle başlar, doğrular böyle doğru oluveriyorlar... Ama bunlarla ama değil, nihayetinde ümit kırıntıları...

— Gün nasıldı, diye sordu. Sesi uğultuluydu, yorgunca. Sanki ihtiras vardı. Günü ilgili konuşmamız oracıkta bitiverdi.

Bazı günler yaşanırken anlaşılmıyor, öyle ya. Öncesi bitmeden hiçbir şey bitmiş olmuyor. Deli gibi sevilen, deli gibi uğruna ölünen bitişlerden söz ediyoruk... Açıktan olmasa da imayla.

- Baki değiller, baki değiller.

— Bilmiyorum, dedim bilmiyorum ben de. Bu aslında tatlı ve dost bir cümleydi. Başını sallamakla yetindi. Bazıları “uyarıcı, bazıları tavsiye edici... Netti yani, yuvarlama değil gibi... Günü anlatmaya çalışmak, anlamaktan daha zor. Dün gibi değiller. Yaşadıklarımızı yeniden yaşamadan hiçbir gerçeklik anlaşılmıyor. O yüzden tekrerrür, o yüzden tekrar ve o yüzden konuşmak ve susmak gerekiyor. Yorgunluğumuzu anlamız, paylaşmamız gerekiyor ama!.. Gereker, gerekler... Bulmaya çalıştığım şey... Her gece yaptığımız şey: Anlamak, onu anlatmak vesaire vesaire vesaire...

Dersteydim. “Dün” dersinde... Dışarıda bir yaz yağmuru başlıyor... Gelip geçiciliğin, bir tutkuya dönüştüğü bu fâni âlemde hem de! Sesler... Bu dünyada sesin yapamadığını başka ne yapabilir ki düşünelim beraber! Sonra iki üç bi-

lardo masalı, iki üç poker, yerlerindelerse... Toru topu beş on tane... Ve bunları saymak ne kadar zor olabilir! Ama onlar da yapar yapacağını, en azından bir babayı, başka bir evin başka kişisini, farzımuhal bir doktoru, kasaba zabitanı yahut belediye reisini, bilemedin fırıncısını eve geç yollar, yollamıştır, anneyle çocuklar sofrada beklemişlerdir bir müddet. Her kışın her akşamında olmuştur. Er ya da geç ne fark eder, gökyüzü aynı rengindedir. Zaman sadece ve sadece bir anlam, bir anlatım, onlar için, onlara göre, o kadar... İnanırız buna, büyüler bizi, yakar, korlaştırır, tekrar başa döner. Büyüye yine kimse dokunmaz, bozulmamıştır yani, önlenemez süratte ilerler yıllar. 15 yıl, 20 yıl, bilemdin 30, 40... hiç durmadan... Ta ki biri, "Heyyt!" deyip uyandırana kadar... Ancak o fark etmiş ve bozmuştur büyüü. Gerçekten bozmuştur falan... "Hayat, toz-pembelikten ibaret değil!" deyivermiştir. Konu tam da bu... Yağmurlar yağmış, yavaş yavaş yağmıştır. Bir sokağı, bir mahalleyi, bilemedin tüm şehri ele geçirmiştir. Fena!.. Gece ışıklar kesilmiş, gelmiş, kaldığımız yerden devam etmişsizdir. Ödevler tamamlanmış, ertesi gün daha ertesi gün öğretmenimizden bir artı, iki artı, üç artı almışsınız. Gün tekrar ışıyımış, insanlar vapura binmiş, vapurdan inmiş, Sirkeci'ye doğru dağılmıştır. İstikbal ne, istikbal nerede, bilmeyerek... Eminönü, Sultanahmet, derken Fatih, o bildik tavırlarıyla önlerine çıkmıştır işe gidenlerin. Bunca duygunun, bunca düşünüşün olduğu bir dünyada... Of, bunlardan söz etmek şu hikâyeye hükmetmekten daha zor.

Günün yorgunluğunu henüz üzerinizden atamamışken tekrar başlamışsınız yenisine. Taşrada olmalıyız, bir dağ köyünde. Öğretmenliğimizin ilk yıllarında... Bu da bir mesele. Zaman hızla akıyordur, zaman ölçsüz, bu yüzden rahim ve şefik olan Allah'a sığınmışsınız. Sen de, köy halkı da, içinde yer aldığın toplum da, hep beraber değil mi... Taşrada olmalıyız. Sesler birbirinin yerine geçmiştir. Özensizdir. Doldurur durur etrafı... Aslına bakarsanız her biri, bir kördüğüm için oradadır. İçimiz doludur bunlarla, aşk vardır, özlem vardır, türlü istek vardır... Zihinde olan zihinde kalıyor mu sanıyorsun, bizimle içeri bizimle dışarı, bizimle odalara dağılmış, sandalyelere oturmuş, mutfakın tezgâhında öylece yayılmışlardır. Birbirimize bakarken aslında birbirimize değil, olup bitenlere bakıyoruz. Ne olduğunu tam anlayamadığımız bir şeyi, insanın anlayabileceği şekle indirmeye çalışıyor böyle yaparak ona aşk adını veriyoruzdur... Değil mi yoksa? Gözlerim gözlerinle buluşuyor, kilometrelerce yol alıyorum, yol alıyorsun, Amerika'ya, Antarktika'ya, Latin şeylere doğru. Susuyoruz sonrasında, unuttun mu? Hayat bunların çeşitleri ile doludur, unuttun mu? Ta başından beri sevgililer arasında veyahut dostlar, yok yok belki düşmanlar arasında... Bundan daha kaç tane vardır, kaç kez yaşanmıştır kim bilir.

Mevsim yazdı, yaz ortaları. Güneş, altın çağını yaşıyor, hele temmuza ağustosa bir erişildi mi, değme keyfine... Ya sonra... Öfkeli, sığ, ne kadar da acıtıcı oluvermeye başlamıştır. Fakat eylüle daha var, eylül ortasına. Amann! Aylar öyle bir gelir öyle bir geçer, yetişemezsin ki peşinden. Bunun sen de farkındasın.

Bu nasıl oluyor, ne şekilde oluveriyor da yaş bir anda 50'yi buluveriyor. Sevda gibi, yaralayış gibi, içten lakin pazarlıksız. O fettan, o yılan... gözleriyle ne tatlar bırakmıştır, her haz teninizi ısırana kadar... Acı, feryat, elinler almış başını gitmiştir... Berelenmişsinizdir Allah bilir. Oysa hiçbirisi değildir sebep. Gaddar şans, beni olmadık zamanlarda olmadık bitkinlikle karşı karşıya getiriyor. Hastalıktır beni hassaslaştıran, inleyişlere sevk eden. İnsan bazen mızımızlanır, öyle mızımızlanır ki ilgi görmek ister... Başınız kalabalıklaşır. Her şey, bir hızın içindedir. Zavallı boğazım, sen yanmaya devam et, ve tabii midem sen de... Zavallı başım, sen de dön, dönebildiğin kadar. Tansiyonum sen de, yüksel yükselebildiğin kadar, gözlerim kararana kadar! Zavallı el, kol, zavallı baş boyun hareketlerim sizler de sizler de... Tabii ki de yanı başınızda anneniz... Ateşinizi mi düşürmeye çalışıyor ne! Soğuk suyla saat kaç olursa olsun... "Ne oldu, ne oldu sana?" demiş durmuştur, tedirgin, muğlak, mustarip bir edası vardır sesinin! "Seni haylaz, seni haylaz!" demiştir birkaç kez! Annedir bu, oradan ayrılmaz, gitmez, gidemez. Bu, öyle bir şey, öyle darmadağınıklık, öyle bozulmuşluk gibi değil...

Söylediğim gibi eve gelir gelemmez hemen uyumadım. Sen de uyumadın. Uyumadın değil mi? Belli ki mutfağa geçtin, sonra odaya. Ya yarın, sonraki yarın... Ben içimi kaplayan her türlü duygunun esiriydim. Mademki esiriydim... Çünkü sen vardın. Orda korku vardı. Korkum ölme korkusu değil, dünden bugüne, bugünden yarına gelen korku. Hepsini senin bakışında senin gülümseyişinde, insanlığında. Tam da cümle buydu. Alev vurmuştu yanaklarıma, uyu sen, uyu... Kalbinde o çirkin gururu nasıl taşırsın, taşıyabilirsin. Aklının karmakarış olması... O kurdun içine düşmesi... Tam da içine düşmesi. Aylarca yıllarca düşmesi... Her yıl biraz daha manasızlaşarak... Üç yıl uzun bir süre, upuzun.

— Konuşmalıydık, değil mi?

Terziye uğradın mı? İş nasıldı? Mesela zaman nasıldı. Yokluktan kaçmak, ateşten kaçmak, sevmekten kaçmak nasıldı, sorabilirdin... Ama? Aynı konuşmalar, aynı susmalar... Yine aynı tıkanmalar... İmtihandan, çetin bir imtihandan geçmeden bir kahraman, bir kahraman olabilir mi? Biz seninle geçen yıl, ondan önceki yıl, hatta 10 yıl önce, yok yok 20, 30, 40, bir asır önce, milyonlarca asır önce, başından beridir beraberdik. Adlar, unvanlar, ölümler ve doğumlar yokken, dil bilimi dil bilimi değilken beraberdik. O çağın cennetindeydik.
